

Umjetnine, naručitelji i donatori II

Zadar

15. i 16. studeni 2019.

**Odjel za povijest umjetnosti
Sveučilište u Zadru**

www.donart.uniri.hr

Facebook: ***Et Tibi Dabo***

Znanstveni odbor

Nina Kudiš, Laris Borić, Damir Tulić, Petar Puhmajer

Organizacijski odbor

Nina Kudiš, Ivan Braut, Ana Šitina, Marin Bolić, Mario Pintarić

Skup sufinanciraju

Hrvatska zaklada za znanost putem projekta

ET TIBI DABO: naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine

Odjel za povijest umjetnosti

Sveučilište u Zadru

Sveučilište u Rijeci

**Treći skup
znanstvenog
projekta
ET TIBI DABO:
naručitelji i donatori
umjetnina u
Istri, Hrvatskom
primorju i sjevernoj
Dalmaciji od
1300. do 1800.
godine**

Umjetnine, naručitelji i donatori II

Zadar 15. i 16. studeni 2019.

**Odjel za povijest umjetnosti
Sveučilište u Zadru
Obala kralja Petra Krešimira IV. 2**

Program

Petak, 15. 11. 2019.
dvorana 113

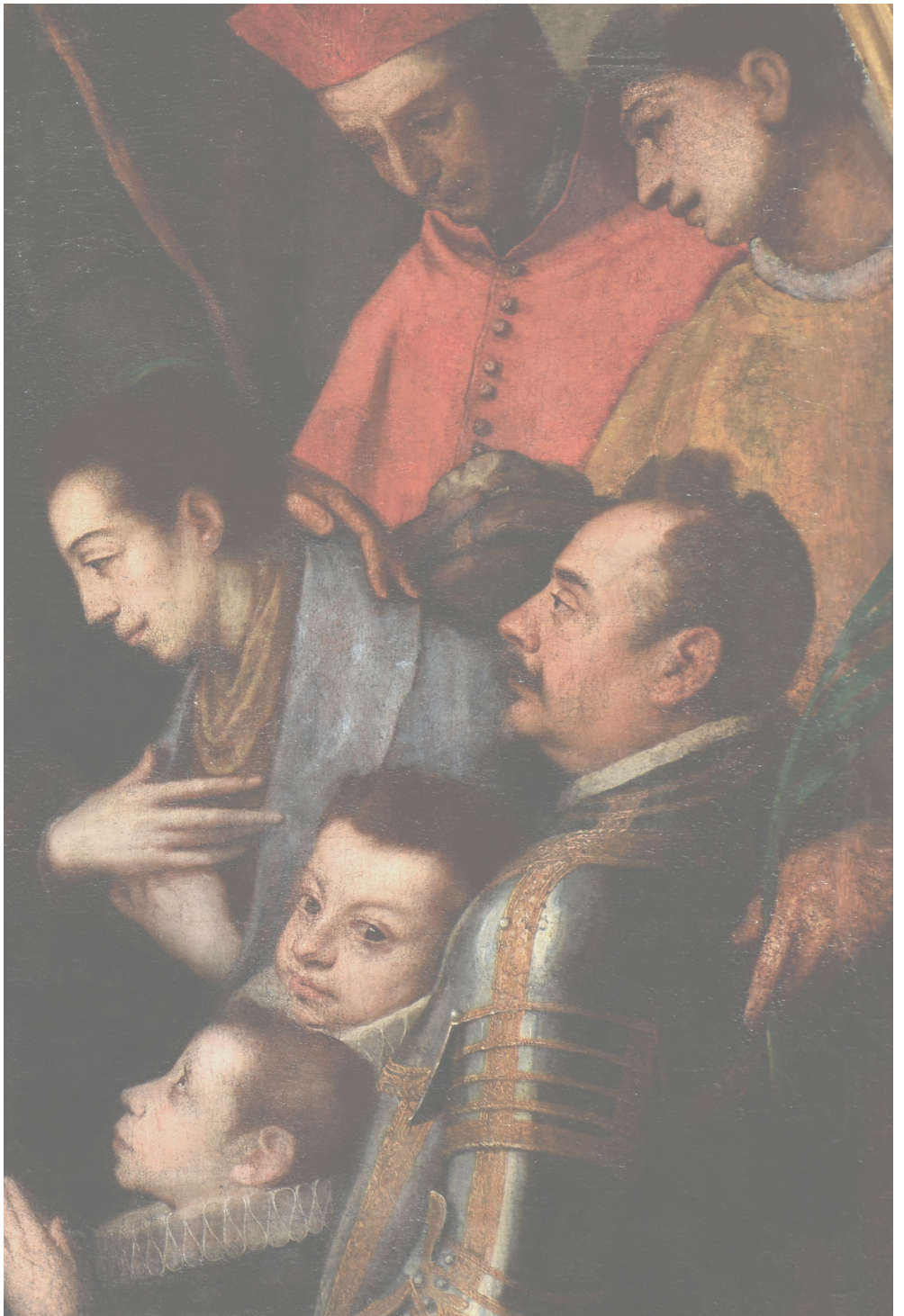
- 15:00 – 15:30** **Pozdravi i uvodna riječ organizatora:**
- izv. prof. dr. sc. Slaven Zjalić
prorektor za međuinstitucijsku suradnju i transfer tehnologija Sveučilišta u Zadru
- doc. dr. sc. Ivan Josipović
ročelnik Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru
- doc. dr. sc. Laris Borić
Odjel za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru i suradnik projekta ET TIBI DABO: naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine
- prof. dr. sc. Emil Hilje
Odjel za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru
- prof. dr. sc. Nina Kudiš
voditeljica projekta ET TIBI DABO: naručitelji i donatori umjetnina u Istri, Hrvatskom primorju i sjevernoj Dalmaciji od 1300. do 1800. godine
- 15:30 – 15:50** **predsjedava:** Emil Hilje
Laris Borić
Na tragu antičkih korijena: univerzalno i lokalno u narudžbama zadarskih humanista 15. i 16. stoljeća
- 15:50 – 16:10** Nina Kudiš
Frankopani i Zrinski kao donatori i kolekcionari slika u Hrvatskom primorju
- 16:10 – 16:30** Damir Tulić
Naručitelji mramornih oltara i skulpture u Istri 18. stoljeća
- 16:30 – 16:50** **diskusija**
16:50 – 17:10 **pauza za kavu**
- 17:10 – 17:30** **predsjedava:** Nina Kudiš
Danijel Ciković, Iva Jazbec
Mitre krčkih biskupa Vinka Lešića (1719. – 1729.) i Pietra

Antonija Zuccherija (1739. – 1778.)

- 17:30 – 17:50 Ana Šitina
Šibenski biskupi mletačkog porijekla kao donatori umjetnina u prvoj polovici 18. stoljeća
- 17:50 – 18:10 Mateja Jerman
Zlatarski predmeti i njihovi naručitelji u Rijeci u 18. stoljeću
- 18:10 – 18:40 diskusija

Subota, 16. 11. 2019.
dvorana 113

- 9:30 – 9:50 **predsjedava:** Laris Borić
Josip Višnjić
Plemićke rezidencije kao generator promjena krajolika središnje Istre u kasnom srednjem vijeku
- 9:50 – 10:10 Krasanka Majer Jurišić
Crkva sv. Roka u Draguču – naručitelji izgradnje i zidnih oslika
- 10:10 – 10:30 Ivan Braut
Naručitelji kamenih kruna cisterna na Kvarneru
- 10:30 – 10:50 diskusija
10:50 – 11:10 pauza za kavu
- 11:10 – 11:30 **predsjedava:** Damir Tulić
Marin Bolić
Obnova prezbitarija pulske katedrale u vrijeme biskupa Bottarija
- 11:30 – 11:50 Mario Pintarić
„...darežljivi i dobrotivi kanonik senjski Anton Vahtar...“; naručitelj oltara svetog Josipa u senjskoj katedrali
- 11:50 – 12:10 Petar Puhmajer
Manufakturist i brodograditelj grof Theodor Batthyány i njegova palača na riječkom Korzu
- 12:10 – 12:30 diskusija i zaključci

Sažeci

Vittore Carpaccio, *Poliptih s naručiteljem Martinom Mladošićem*, oko 1495., Stalna izložba crkvene umjetnosti, Zadar (izvor: E. Hilje, R. Tomić, Umjetnička baština Zadarske nadbiskupije. Slikarstvo, Zadar 2006.)

Na tragu antičkih korijena: univerzalno i lokalno u narudžbama zadarskih humanista 15. i 16. stoljeća

Izdvajanjem nekolicine ikonografskih, formalnih i semantičkih aspekata više važnijih arhitektonskih i likovnih narudžbi zadarske humanističke elite 15. i 16. stoljeća nastalih u „klasičnome ključu“, u izlaganju se prepoznaje htijenje da se uz univerzalne postulate humanističkoga svjetonazora naglase i oni identitetski obrasci koji projekcije regionalnih, komunalnih, institucijskih i rodovskih identiteta, repositioniraju u kontinuitetima antike što u zadarskom srednjovjekovlju nisu ni bili utrnuti.

Girolamo da Santa Croce, *Poliptih na glavnom oltaru, detalj sv. Katarine, sv. Kvirina i sv. Ivana Krstitelja*, 1535., crkva Navještenja Blažene Djevice Marije, Košljun (foto D. Tulić)

Frankopani i Zrinski kao donatori i kolekcionari slika u Hrvatskom primorju

Obitelj Knezova Krčkih, odnosno Frankopana, vezuje se uz narudžbu više važnih oltarnih slika na području Hrvatskog primorja i otoka Krka. Pretpostavlja se, tako, da je temeljem prisustva prikaza svetaca čija su imena bila česta među članovima obitelji, triptih Gospe Trsatske frankopanska donacija, bez obzira je li se slika izvorno nalazila u franjevačkoj crkvi sv. Petra izvan senjskih gradskih zidina ili je bila prijenosni oltarić za privatnu pobožnost. Frankopanska je donacija vrlo vjerojatno i Bogorodica s Djetetom što se nalazi na glavnom oltaru župne, a nekada pavlinske crkve u Crikvenici. Postojeću, zapuštenu crkvicu Blažene Djevice Marije, pavlinima je donirao Nikola (Mikula) IV. Frankopan 1412. godine, pa je moguće pretpostaviti da je i slika za glavni oltar bila njegov poklon.

Najznačajnija te, uz to, u potpunosti dokumentirana frankopanska donacija jest poliptih koji se nalazi u svetištu franjevačke crkve na otočiću Košljunu, smještenom u puntarskom zaljevu. Godine 1520., nekoliko desetljeća nakon što je vlast nad otokom zauzela Serenissima, Katarina Dandolo, kći posljednjega krčkog kneza Ivana VII. Frankopana napisala je oporuku kojom određuje da njezino tijelo, nakon smrti, bude preneseno na Košljun i pokopano u crkvi, kojoj ostavlja tisuću dukata za opremu. Tekst ugovora iz 1535. godine, između gvardijana košljunskog samostana fra Frane Šubića, prokuratora samostana, prokuratora franjevačke provincije sv. Jeronima te grupe majstora u kojoj se ističe ime Girolama da Santa Croce dobro je poznat. Daleko su manje, međutim, poznate okolnosti spora oko donacije koji se je vodio između košljunskih franjevaca i Katarininih nasljednika s frankopanske strane, fragmentarno objavljeni 1933. godine.

Čini se da Frankopani i novi vlasnici većine njihovih kaštela u Hrvatskom primorju – obitelj Zrinski, od sredine 16. stoljeća nadalje gube interes za doniranje oltarnih slika crkvama i samostanima na svojim posjedima. O slikama u obitavalištima obitelji Zrinski može se dobiti vrlo zanimljive, iako nikako potpune, vijesti iz popisa njihove imovine, razgrađene 1670. godine.

Carlo Picco, *Tabernakul glavnog oltara s grbom biskupa Marina Bozzatinija* (1742. – 1754.), Katedrala, Novigrad (foto D. Tulić)

Naručitelji mramornih oltara i skulpture u Istri 18. stoljeća

Tragično političko, gospodarsko i socijalno stanje u 17. stoljeću u Istri uzrokovali su ratovi, epidemije, vremenske nepogode, učestale pojave gladi i raseljavanje stanovništva. Naredno, 18. stoljeće označilo je oporavak društva u svim njegovim aspektima, a u crkvenom je smislu bilo to i vrijeme kada je konačno dovršen proces posttridentske obnove. Brojne su gradske i seoske crkve restaurirane, a dobile su nove mramorne oltare opremljene skulpturama i slikanim palama. Bez naručitelja i donatora teško je zamisliti ovaj dugotrajan i financijski zahtjevan proces. Strukturu istarskih naručitelja oltara možemo podijeliti u nekoliko skupina, ovisno o tome da li umjetnine naručuju pojedinci ili čitav kolektiv, odnosno zajednica. Među pojedincima istaknuli su se prelati četiriju povijesnih istarskih biskupija sa sjedištima u Puli, Poreču, Novigradu i Pićnu, a koji se nisu libili, često puta i vlastitim novcem, podizati skupe mramorne oltare i opremiti ih grbovima i komemorativnim natpisima. Njihov su primjer slijedili i brojni kanonici, a u malim seoskim župama svećenici i kapelani. I svjetovnjaci su ostavili neizbrisiv trag prilikom podizanja oltara na čast osobnih ili gradskih zaštitnika. Mletački podestati donirali su kipove i oltare u Labinu i Motovunu, a plemići i feudalni gospodari one u Barbanu, Belaju, Pazinu i drugdje. Čini se ipak da su po količini podignutih oltara prednjačile bratovštine, a njih je 1741., samo u mletačkom dijelu, bilo čak 604.

Cilj izlaganja je donijeti širu sliku podizanja mramornih oltara i skulpture u Istri u 18. stoljeću. Kroz odabrane primjere nastojat će se razjasniti ambicije i politika naručitelja te donatora, kako onih iz sloja društvene elite u gradovima, tako onih manjih i skromnijih iz ruralnih sredina.

*Kutija za mitru – detalj grba biskupa Pietra Antonija Zucherija, 1739. – 1778.,
katedrala Uznesenja Marijina, Krk (snimio: D. Ciković, 2011.)*

Mitre krčkih biskupa Vinka Lešića (1719. – 1729.) i Pietra Antonija Zuccherija (1739. – 1778.)

U gornjoj sakristiji krčke katedrale među brojnim je primjerima liturgijskog ruha i paramenata sačuvana tek jedna mitra. Na osnovi grba koji krasi kožom presvučenu i dobro sačuvanu izvornu kutiju, mitru je moguće pouzdano pripisati dugogodišnjem krčkom biskupu Pietru Antoniju Zuccheriju (1739. – 1778.). Riječ je o prelatu podrijetlom iz Friulija u vrijeme čijeg je episkopata katedrala bila obnovljena te opremljena novom liturgijskom opremom. Međutim, u riječkoj se crkvi Uznesenja Marijina čuva još jedna bijela mitra s izvezenim grbovima krčkog biskupa Vinka Lešića (1719. – 1729.), a koju je temeljem sačuvanog zapisa na poleđini moguće također dovesti u vezu s biskupom Zuccherijem. U izlaganju se prezentiraju rezultati recentnih istraživanja o naručiteljskoj djelatnosti krčkog biskupa Pietra Antonija Zuccherija, kao i analiza i valorizacija svilenih tkanina od kojih su mitre izrađene. Posebna pažnja posvećena je analizi veza sačuvanog na mitri biskupa Lešića te usporedbi sa stilski i tipološki bliskim primjerima.

Nepoznat autor, *Gospa s Djetetom, sv. Antom i sv. Terezom Avilskom*, početak 18. stoljeća, župni dvor, Tisno (izvor: J.Čuzela, I.Šprljan, Otok Murter - pogled na baštinu, Tisno 2019.)

Šibenski biskupi mletačkog porijekla kao donatori umjetnina u prvoj polovici 18. stoljeća

Naručujući crkvenu liturgijsku opremu, ruho i slike, mahom iz Venecije, dva su biskupa mletačkog porijekla ostavila iznimno značajan trag na području umjetničke produkcije Šibenske biskupije u prvoj polovici 18. stoljeća. Riječ je o Giovanniju Domenicu Callegariju (1676. - 1722.) koji se nakon uzmaka Osmanlija istaknuo kao spretan obnovitelj i darežljiv donator, a njegove tendencije oživljavanja biskupije još je intenzivnije nastavio nasljednik mu i sunarodnjak Carlo Antonio Donadoni (1723. - 1756.).

Temeljem analize povijesnih i biografskih podataka o naručiteljima i karakteristikama sačuvanih umjetnina, s posebnim fokusom na slikarska djela, nastojat će se izvesti sveobuhvatnija slika o načinima samopromidžbe dvaju biskupa stranaca i njihovoj prihvaćenosti u lokalnoj zajednici koja doživljava temeljite promjene. U tom kontekstu, pokušat će se rekonstruirati i mogući izvorni smještaji sačuvanih doniranih slika koje do danas nisu podrobnije stilski analizirane.

Nepoznata mletačka radionica, *Detalj visećeg svijećnjaka Bratovštine Presvetog Sakramenta – dar riječkih ribara*, 1. polovica 18. stoljeća, Župna crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, Rijeka

Zlatarski predmeti i njihovi naručitelji u Rijeci u 18. stoljeću

U Rijeci je tijekom vladavine cara Leopolda I. (1658.-1705.), u skladu s duhom merkantilizma, počela jačati obrtnička djelatnost. Ona je, uz proglašenje slobodnom lukom 1719. godine, bila temelj gospodarskog i kulturnog razvoja grada. Osim velikog broja stranaca koji su u Rijeku doselili zbog poslovnih prilika, javni život Riječana su i dalje u velikoj mjeri oblikovale redovničke zajednice augustinaca, isusovaca, kapucina, benediktinki te franjevac na obližnjem Trsatu, dok je dominantnu ulogu u vjerskom životu grada imao arhidakon Zborne crkve. Zlatno doba grada Rijeke bilo je, uz to, vrijeme kada su brojni građani, članovi bratovština i redovničkih zajednica darivali sakralne objekte novim liturgijskim predmetima od plemenitih metala. Iako je određeni broj takvih djela ostao sačuvan, postoje i narudžbe zlatarskih radova o kojima se saznaje samo iz starijih publikacija i arhivskih izvora. U izlaganju će prvenstveno biti riječ o umjetninama što se čuvaju u riječkim crkvama, no pokušat će se rekonstruirati broj i značaj liturgijskih predmeta kojima se nažalost više ne može ući u trag, a mogu se povezati s riječkim donatorima i naručiteljima.

*Kaštel Momjan, utvrda se prvi put spominje u 13. stoljeću
(foto J. Višnjić)*

Plemićke rezidencije kao generator promjena krajolika središnje Istre u kasnom srednjem vijeku

Feudalno društveno uređenje maksimum svog razvitka na području istarskog poluotoka doseže tijekom 12 i u 13. st., kada se na položaju istarskih markgrofova pojavljuju Akvilejski patrijarsi. U približno istom razdoblju na istarskoj se političkoj sceni pojavljuje još jedan značajan feudalni posjednik. Riječ je o Goričkim grofovima koji na poluotok penetriraju najprije kao advokati, odnosno zaštitnici interesa porečkih biskupa i akvilejskih patrijarha, da bi nedugo potom svoj položaj iskoristili kako bi postupno zagospodarili velikim dijelom posjeda svojih patrona, stvarajući temelje kasnije Pazinske grofovije.

Međutim, dolaskom spomenutih značajnih feudalnih čimbenika na prostor Istre, na njezin teritorij dolaze i predstavnici sitnijeg plemstva, ministerijali grofova i patrijarha. Njima se na upravu i de facto u nasljedno vlasništvo prepuštaju manja gospodstva na kojima se oni trajno nastanjuju i grade vlastite rezidencije. Brojni graditeljski zahvati datirani u 13. i 14. st. kojima su postavljeni temelji razvoja feudalnih rezidencija u Istri, popraćeni su arhivskim vijestima o vlasnicima pripadajućih posjeda. Njihova gradnja značajno je izmijenila krajolik srednjovjekovne Istre stvarajući nove dominante dinamičnog terena središnjeg dijela poluotoka. Iako su kasnija stoljeća donijela brojne arhitektonske promjene spomenutih objekata, ipak se ova primarna faza može okarakterizirati upravo kao klasična faza njihove izgradnje, a tadašnji vlasnici, pripadnici germanskog plemstva, posrednicima prodora ovog tipično srednjoeuropskog manifesta feudalnog društva. Plemićke rezidencije nerijetko su potaknule formiranje okolnih naselja i drugih sadržaja čime je značaj njihove gradnje višestruk za središnju Istru.

Crkva sv. Roka, Draguč

Crkva sv. Roka u Draguču – naručitelji izgradnje i zidnih oslika

Crkva sv. Roka, izgrađena početkom 16. stoljeća, nalazi se sa zapadne strane malog istarskog naselja Draguč, na nekadašnjem povijesnom ulazu u mjesto. Jednobrodna je građevina nadvođena šiljatim bačvastim svodom, s trijemom i preslicom za zvono. Izbor titulara nije bio slučajan, jer je utjecanje sv. Roku, zaštitniku od kuge, u duhu onodobnog vjerovanja bilo često.

Crkva je u cijelosti iznutra oslikana u dvije faze, 1529. i 1537. godine, pod utjecajem i u duhu tradicije umjetničkog stvaralaštva karakterističnog za primjere istarskog zidnog slikarstva iz stoljeća ranije koje putem oslikanih prizora sa svecima i prikazima iz njihova života, te raznih biblijskih i Kristoloških scena, stvara vjerske poruke jasne i razumljive puku. O autoru slika doznajemo iz natpisa koji se nalazi s unutarnje strane zapadnog pročelja, nad ulazom. To je bio Anton iz obližnjeg sela Padove, kraj današnje Kašćerge. Zabilježeno je i vrijeme dovršenja djela, te naručitelji gradnje, stanovnici Draguča, pop Andriju Prašić (koji je natpis i sastavio), župan i podžupan kao i upravitelj crkve Križman Kurelić. Za razliku od uobičajene prakse naručitelja zidnih oslika u istarskim crkvama, gdje su to općenito u prvom redu bili crkveni oci, a onda i feudarci, odnosno bratovštine ili pojedinci, u sv. Roku je iz sačuvanog glagoljskog zapisa vidljivo da za narudžbu bila zaslužna čitava komuna, i svjetovni i crkveni upravitelji, zajedno s lokalnom zajednicom.

Kruna cisterne - detalj, Bribir (foto: I. Braut)

Naručitelji kamenih kruna cisterna na Kvarneru

O važnosti javnih i privatnih cisterna za vodu u većim ili manjim urbanim centrima tijekom ranog novog vijeka govori njihov smještaj u javnom prostoru, najčešće na glavnim gradskim trgovima ili u dvorištima upravnih zgrada te samostanskih klaustara. Uloga koju su cisterne imale u svakodnevnom životu zajednica, doprinijela je da njihove klesane kamene krune postanu pogodno mjesto za isticanje osobnih ili državnih obilježja u vidu grbova. K tome, one su s vremenom postale mjesto na kojem su se, putem uklesanih natpisa, promovirale pojedinačne ili kolektivne zasluge članova lokalne zajednice.

U izlaganju će se razmotriti nekoliko primjera klesanih kamenih kruna cisterna s područja Kvarnera nastalih u razdoblju 15. i 16. stoljeća koje vežemo uz naručiteljsku djelatnost pojedinih istaknutih članova svjetovne ili crkvene vlasti. Poseban će naglasak biti na kruni cisterne iz porušenog frankopanskog kaštel u Bribiru.

Si dichiara con la presente scrittura, quale come se sopra fosse del
Pubblico Noo., qualmente il Sig. Gheppo Paulini Litor
obliga, e conviene con Mons. Illmo Vesc. Bottari di fare
e dipingere il prezzo di due^{to} cento da lire sei e
soldi quattro dico Pochi 200 due Quadri grandi, i quali de
vanno coprire li due muri d'ambol due la Parti del
Covo nella Chiesa Catol. cioè di lunghezza dagli Angoli
delle Colone sino alla Testata dell'Organo e di larghe
za da sopra la Padia de Cani sino al soffitto d'esso Covo
non restando di separato altro, che mezzo braccio da ogni

Ugovor između biskupa Giuseppea Marije Bottarija i slikara Giuseppea Paoluzzija, 1717.,
Državni arhiv u Rijeci (foto M. Bolić)

Obnova prezbitarija pulske katedrale u vrijeme biskupa Bottarija

Giuseppe Maria Bottari (Venecija, 1646 - Pula, 19. kolovoza 1729.) bio je znameniti pulski biskup u razdoblju od 1695. do 1729. godine. Priпадаo je redu franjevac konventualaca te je prije imenovanja na biskupsku dužnost obnašao funkcije predsjednika i generalnog vizitatora Provincije Dalmacije i Albanije, provincijalnog ministra i generalnog povjerenika padovanske Provincije svetog Antuna, gvardijana u samostanu Santa Maria Gloriosa dei Frari, gdje mu je 1708. godine podignut spomenik, te generalnog ministra reda franjevac konventualaca u Rimu.

Odmah po dolasku u Pulu, biskup Bottari je započeo, u okviru financijskih mogućnosti osiromašene dijeceze čiji je teritorij politički bio podijeljen između Mletačke Republike i Habsburškog Carstva, s uređenjem i opremanjem katedrale Uznesenja Blažene Djevice Marije. Iz Bottarijeve je oporuke poznato da je pri preuzimanju biskupske dužnosti sa sobom donio brojnu liturgijsku opremu, ali i srebrninu za osobnu ceremonijalnu uporabu na biskupskom dvoru. Nadalje, obnovio je zvonik katedrale što ga je zatekao do temelja urušenog, i započeo obnovu njezina pročelja. U unutrašnjosti stolnice Bottari je dao podići nekoliko oltara, a u duhu tridentskih odredbi, sa začelja prezbitarija preselio je glavni oltar u njegovo središte te na staro mjesto oltara postavio nove orgulje. Glavni je oltar pritom dao podignuti na čak devet stuba te za njega naručio kipove svetog Petra i Pavla kod venecijanskog skulptora Francesca Cabianca (Venecija, 1665. – 1737.). Također, prilikom uređenja svetišta katedrale biskup je naručio telere, o čemu se u Državnom arhivu u Rijeci čuva ugovor što su ga 6. prosinca 1717. godine u Puli sklopili Giuseppe Maria Bottari i slikar Iseppo (Giuseppe) Paoluzzi (Gradisca d'Isonzo, ? - ?). Nažalost, požar i bombardiranje katedrale u prvoj polovici 20. stoljeća bitno su izmijenili izgled crkve i trajno uništili neke od umjetnina što se vežu uz episkopat biskupa Bottarija.

Altar svetog Josipa, oko 1760., katedrala u Senju (foto D. Tulić)

„...darežljivi i dobrotivi kanonik senjski Anton Vahtar...“, naručitelj oltara svetog Josipa u senjskoj katedrali

Nakon Madridskog mira 1617. u Senju započinje nova epoha prožeta postupnim društvenim, ekonomskim i gospodarskim napretkom. Istodobno se stvara i novo crkveno upravno područje ujedinjenjem senjske i modruške biskupije, a kojoj će se nakon oslobođenja od turske vlasti pripojiti i Lika. Povoljne povijesne prilike i doseljavanje novog stanovništva omogućit će da Senj početkom 18. stoljeća postane, važna trgovačka luka između kontinentalnog zaleđa i Sredozemlja. To su iskoristile senjske plemićke obitelji stekavši veliko bogatstvo baveći se trgovinom i pomorstvom. Znatan dio njih odlučio je iskazati svoju moć naručivanjem oltara, kipova, slika i liturgijskih predmeta za važne senjske crkve. Posebno se to odnosilo na obnovu i opremanje Senjske katedrale. Za njezino veliko preuređenje zaslužni su biskupi Ivan Antun de Benzoni (1730.-1745.) i Juraj Čolić de Löwensperg (1746. – 1764.). Upravo je biskup Čolić sagradio sjeverni bočni brod senjske stolnice i tako povezoao postojeće kapele u kojima će senjski patriciji ubrzo početi podizati nove mramorne oltare i kipove.

U prvoj lijevoj kapeli senjske katedrale nalazi se oltar svetog Josipa. O njegovom donatoru, kanoniku Antunu Vahtaru, govori natpis na predelu oltara. Kanonik je za obnovu kapele i gradnju novog mramornog oltara 1758. oporučno ostavio legat od 500 dukata, a koji je trebao provesti njegov nećak kanonik Nikola Celović. U izlaganju će se, na temelju dosad nepoznate oporuke Antuna Vahtara sačuvane u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu rekonstruirati život donatora i tijek narudžbe mramornog oltara svetog Josipa.

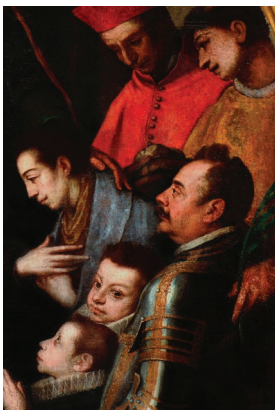

Portal palače Batthyány, 1784., Rijeka (foto: P. Puhmajer, 2018.)

Manufakturst i brodograditelj grof Theodor Batthyány i njegova palača na riječkom Korzu

Naručitelj nekadašnje palače na adresi Korzo 35 u Rijeci, grof Theodor Batthyány (1729. - 1812.), bio je sin ugarskog palatina Ludovika Batthyányja, poznati poduzetnik i industrijalac te istaknuta ličnost austrijske i mađarske gospodarske povijesti. Posjedovao je vlastelinstva Ozalj, Grobnik i Brod na Kupi, na kojima je držao manufakturu platna, ciglanu i željezaru. Bavio se inženjerstvom, projektirao brodove te sudjelovao u izradi planova za plovne puteve. Kao banski namjesnik u Hrvatskoj i savjetnik Ugarske kancelarije u Beču, zalagao se za pripojenje Rijeke Ugarskoj zbog čega je nagrađen riječkim patricijatom, a gradske vlasti su ga proglasile svojevrsnim „zaštitnikom“ grada.

Zbog čestih boravaka u Rijeci, sagradio je 1784. palaču na Korzu, na prostoru Novog grada koji se tek tada počeo ubrzano izgrađivati. Palača je zauzimala središnji dio gradskog bloka između Korza i Adamićeve ulice, kojima je bila okrenuta dvama pročeljima. Dvokatna građevina imala je niz prostora na svakoj etaži organiziranih oko unutrašnjeg dvorišta, salon okrenut prema Korzu, a pročelja su krasila portali, kameni okviri s nadstrešnicama, balkoni i krovni belvederi. Ovakvim svojim obilježjima palača se uklapala u fond reprezentativne stambene arhitekture Korza, kojeg su činile mahom kuće imućnih trgovaca i javnih dužnosnika. Njihovo, gotovo tipizirano oblikovanje uobičajeno se pripisuje najvažnijem riječkom arhitektu tog doba, Antonu Gnambu, pa se u komparativnoj analizi sličnih rješenja, Gnamb vjerojatno može pretpostaviti kao graditelj palače. Sudbina, nažalost, nije bila naklonjena ovom zdanju koje je u 19. stoljeću pretvoreno u višestambenu zgradu, nadograđena su mu dva kata, unutrašnjost potpuno pregrađena, a vanjšina degradirana. Tek poneki izvorni elementi pročelja sačuvani do danas svjedoče o dometima riječke stambene arhitekture 18. stoljeća i njenim istaknutim naručiteljima iz samog vrha srednjoeuropskog plemstva.

et
**TIBI
DABO**

<http://donart.uniri.hr/>

Facebook: ***Et Tibi Dabo***